

Sygn. akt III A Ua 475/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Ciuraszkiewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Pietkun SSA Danuta Rychlik-Dobrowolska
Protokolant:	Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku H. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

z dnia 25 stycznia 2012 r. sygn. akt V U 937/11

zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Decyzją z 4 lipca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił H. S. prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia przez niego 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Wskutek zaskarżenia decyzji sprawę rozpoznał Sąd Okręgowy w Legnicy, który wyrokiem z 25 stycznia 2012 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 9 czerwca 2011 r., uznając, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu prawa do świadczenia.

Sąd I instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

H. S. urodził się (...). W dniu 9 czerwca 2011 r. złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Organ rentowy uznał za udowodniony na dzień 1 stycznia 1999 r. okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat.

W okresie od 18 sierpnia 1970 r. do 30 listopada 1988 r. H. S. zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. na stanowisku ślusarza-spawacza. Uprawnienia spawalnicze skarżący zdobył 20 marca 1975 r. Od początku zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. H. S. na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy od 7.00 do 15.00 wykonywał prace na stanowisku spawacza. Zajmował się spawaniem elektrycznym i gazowym konstrukcji stalowych i metalowych przy produkcji pomocniczej do obiektów budowanych przez (...) Przedsiębiorstwo (...) w G.. Po uzyskaniu uprawnień spawalniczych wykonywał prace przy spawaniu balustrad, okien, drzwi metalowych, balkonów, rur wyspowych w wieżowcach, obudów do wyspów itp. W tym okresie nie wykonywał prac ślusarskich, gdyż nie potrafił odczytać rysunków technicznych. Podejmując pracę w tym przedsiębiorstwie nie posiadał żadnego zawodu.

W okresie od 28 stycznia 1987 r. do 2 maja 1987 r. skarżący zatrudniony był w (...) Zakładzie (...) w L. na stanowisku ślusarza-spawacza. W tym okresie zatrudnienia (3 miesiące i 4 dni) H. S. na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy spawaniu elektrycznym i gazowym przy remontach urządzeń hutniczych. Prace przy remontowanych urządzeniach hutniczych polegały na wycinaniu palnikiem gazowym uszkodzonych elementów i spawaniu nowych. Spawy na tych urządzeniach były kilkuwarstwowe. Skarżący nie wykonywał prac ślusarskich. Pracami związanymi z przygotowaniem elementów do spawania zajmowali się montażyści. Przy wykonywaniu tych prac wymagana bowiem była wiedza ślusarska i umiejętność odczytania rysunku technicznego urządzenia, które miało być naprawiane.

W okresie od 11 maja 1987 r. do 19 maja 1987 r. (8 dni) H. S. zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. wykonując te wszystkie prace na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy jako spawacz.

W Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w L. H. S. zatrudniony był w okresie od 21 maja 1987 r. do 20 czerwca 1987 r. (29 dni) na stanowisku spawacza i montera urządzeń grzewczych. Na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązki spawacza. Montażem urządzeń grzewczych zajmowali się montażyści. Skarżący wykonywał tylko czynności spawalnicze. Wykonywał te czynności w budynkach mieszkalnych.

W (...) Spółdzielni Pracy w G. H. S. pracował na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach przy spawaniu elektrycznym i gazowym w okresie od 1 lipca 1987 r. do 1 kwietnia 1988 r. (9 miesięcy i 18 dni). Podczas tego zatrudnienia pracował na terenie hali produkcyjnej. Spółdzielnia zajmowała się montażem tacek. Do obowiązków skarżącego należało spawanie osi i pudeł tacek. Na hali produkcyjnej pracowały 4 albo 5 brygad zajmujących się tylko tą produkcją. Brygady składały się z samych spawaczy. Były oddzielne brygady ślusarzy, którzy przygotowywali materiały do spawania. Praca odbywała się na jedną zmianę od 7.00 do 15.00.

W Zakładzie (...)w G. skarżący pracował na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy jako spawacz przy pracach związanych ze spawaniem elektrycznym i gazowym. Prace te wykonywał w okresie od 20 października 1988 r. do 13 stycznia 1989 r. (2 miesiące i 23 dni). Skarżący wykonywał wówczas prace spawalnicze przy remontach samochodów ciężarowych, przy tłumikach i rurach wydechowych. Pracował wówczas w głębokich kanałach.

W Przedsiębiorstwie (...) w G. H. S. pracował jako spawacz na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od 25 stycznia 1989 r. do 30 czerwca 1990 r. (1 rok 5 miesięcy i 5 dni). Zajmował się spawaniem rur metalowych i stalowych oraz elementów konstrukcyjnych przy zbiornikach rotacyjnych w oczyszczalni ścieków. Palnikiem należało wypalić część rury, która musiał być wymieniona. Następnie skarżący wykonywał spawy remontowanego elementu. Spawy były kilkuwarstwowe.

W Przedsiębiorstwie (...) w G. H. S. pracował od 1 lipca 1990 r. do 14 marca 1991 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku spawacza. Spawał konstrukcje stalowe w budynkach mieszkalnych. Pracował na terenie oczyszczalni ścieków. Zajmował się wymianą elementów stalowych np. drzwi i okien. Naprawa polegała na wycięciu palnikiem starych elementów i spawaniu nowych. Zanieczyszczenie w tych pomieszczeniach było bardzo duże, elementy często były wymieniane.

W Przedsiębiorstwie Usług (...) s.c. w G. w okresie od 9 stycznia 1995 r. do 22 maja 1995 r. (4 miesiące i 13 dni) skarżący na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował przy spawaniu instalacji wodnokanalizacyjnych i sanitarnych, np. rur do grzejników, rur centralnego ogrzewania, pionów.

W Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. we W. skarżący był zatrudniony w okresie od 30 maja 1995 r. do 6 grudnia 1995 r. na stanowisku spawacza. Pracował na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy na terenie Huty (...). Wykonywał prace w większości polegające na spawaniu elektrycznym przy remontach urządzeń hutniczych, kotłów przy piecach hutniczych. Najpierw trzeba było wycinać palnikiem gazowym wymienianą część urządzenia. Następnie montażyści wycinali i wstawiali grube elementy stalowe, które przed ich montażem skarżący musiał fazować palnikiem gazowym. Ślusarze później szlifowali te elementy, po czym montowali je w miejscu spawu. Po wykonaniu tych czynności skarżący zajmował się ich spawaniem. Praca odbywała się na jedną zmianę od 7 do 15.

W (...) we W. H. S. pracował na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy jako spawacz w okresie od 17 grudnia 1998 r. do 31 grudnia 1998 r.

Sąd I instancji, opierając się na przepisach art. 184, 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz na przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 4 ze zm.), uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że spór obejmował okres zatrudnienia od 18 sierpnia 1970 r. do 30 listopada 1986 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w na stanowisku ślusarza-spawacza. Ustaleń dokonał Sąd na podstawie świadectw pracy, akt osobowych wnioskodawcy oraz zeznań świadków. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że skarżący uprawnienia w zakresie podstawowego spawania elektrycznego i gazowego uzyskał dopiero dnia 20 marca 1975 r., po ukończeniu kursu, na który został skierowany przez zakład pracy i który odbywał w okresie od 21 października 1974 r. do daty złożenia egzaminu, tj. do 20 marca 1975 r. Zatem jakkolwiek i wnioskodawca i słuchani w sprawie świadkowie zgodnie podali, że od początku zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G. H. S. na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy spawaniu elektrycznym i gazowym - to jednak Sąd uznał, że prace takie jako wykonywane w warunkach szczególnych można zaliczyć dopiero od dnia 20 marca 1975 r., tj. od daty uzyskania uprawnień w tym zakresie, gdyż - jak zeznał świadek S. Ś. - po uzyskaniu uprawnień spawalniczych skarżący wykonywał prace „wyłącznie” przy spawaniu elektrycznym i gazowym, a zatem na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd zgromadził także dokumentację pracowniczą wnioskodawcy z okresów zatrudnienia w: (...) Zakładzie (...) w L.; Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w L., (...) Spółdzielni Pracy w G., Zakładzie (...) w G., Przedsiębiorstwie (...) w G., Przedsiębiorstwie (...) w G., Przedsiębiorstwie Usług (...) s.c. w G., Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. we W. i (...) we W..

Za okresy dotyczące zatrudnienia w w/w zakładach pracy skarżący dołączył jedynie do akt ubezpieczeniowych świadectwa pracy ogólne, ale nie przedstawił organowi rentowemu do oceny świadectw pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W konsekwencji Sąd po przeanalizowaniu akt osobowych z w/w okresów i po przesłuchaniu na powyższą okoliczność wnioskodawcy, uznając spójność materiału dowodowego w tym zakresie, stwierdził, że w okresach zatrudnienia w wymienionych zakładach oraz dodatkowo w okresie od 11 maja 1987 r. do 19 maja 1987 r. (ponowne zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w G.) skarżący na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym i gazowym - określone w wykazie A, dziale XIV, poz.12 w/w rozporządzenia. Łączny wymiar zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w w/w okresach wynosi 4 lata 5 miesięcy i 13 dni, a wraz z okresem od 20 marca 1975 r. do 30 listopada 1986 r. (11 lat 8 miesięcy i 10 dni) łączny okres pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi 16 lat 1 miesiąc i 23 dni.

W drugim punkcie wyroku Sąd stwierdził, na podstawie art. 118 pkt 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w

przyznaniu prawa do świadczenia. Sąd stwierdził, że z treści akt emerytalnych prowadzonych przez ZUS Oddział w L. wynika, że przed wydaniem zaskarżonej decyzji z 4 lipca 2011 r. organ rentowy wypełnił obowiązki wymienione w kodeksie postępowania administracyjnego art. 7, 9 i 10. Ubezpieczony w toku postępowania związanego z rozpoznaniem wniosku o emeryturę miał możliwość udziału w postępowaniu administracyjnym poprzez składanie dowodów w postaci dokumentów. Analizując materiał dowodowy sprawy, Sąd wskazał, że integralną część postępowania administracyjnego związanego z rozpoznaniem wniosku z 9 czerwca 2011 r. stanowiło postępowanie organu emerytalnego polegające na analizie dokumentów przedłożonych przez skarżącego wraz z przedmiotowym wnioskiem celem wydania decyzji. Wydając zaskarżoną decyzję organ rentowy nie popełnił błędu, za który ponosi odpowiedzialność.

W postępowaniu sądowym Sąd I instancji przesłuchał świadków i wnioskodawcę oraz przeanalizował akta osobowe, dołączone do sprawy jako dowód z urzędu, celem ustalenia charakteru prac wykonywanych przez skarżącego nie tylko w spornym okresie, ale również w okresie całej aktywności zawodowej H. S. celem zakwalifikowania tych prac według obowiązującego wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z wyrokiem nie zgodził się organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości. Orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię, a w szczególności art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury w sytuacji, gdy nie został wykazany 15-letni okres pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych. Organ rentowy zarzucił także naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez dowolną ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie – o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W ocenie ZUS-u Sąd Okręgowy orzekł ponad żądanie zawarte w odwołaniu wnioskodawcy, gdyż oprócz niepełnego okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) (od 20.03.1975 r. do 30.11.1986 r.), uwzględnił w stażu szczególnym także dodatkowe okresy zatrudnienia wnioskodawcy. Ogółem jako praca wnioskodawcy w warunkach szczególnych zostały zaliczone przez Sąd Okręgowy następujące okresy:

- 1) od 20.3.1975 r. do 30.11.1986 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...);
- 2) od 28.1.1987 r. do 2.5.1987 r. w (...) Zakładzie (...) w L.;
- 3) od 11.5.1987 r. do 19.5.1987 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...);
- 4) od 21.5.1987 r. do 20.6.1987 r. w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w L.;
- 5) od 1.7.1987 r. do 1.4.1988 r. w (...) Spółdzielni Pracy w G.;
- 6) od 20.10.1988 r. do 13.1.1989 r. w Zakładzie (...) w G.;
- 7) od 25.1.1989 r. do 30.6.1990 r. w Przedsiębiorstwie (...) w G.;
- 8) od 1.7.1990 r. do 14.3.1991 r. w Przedsiębiorstwie (...) w G.;
- 9) od 9.1.1995 r. do 22.5.1995 r. w Przedsiębiorstwie Usług (...) s.c. w G.;
- 10) od 30.5.1995 r. do 6.12.1995 r. w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. we W.;
- 11) od 17.12. 1998 r. do 31. 12.1998 r. w (...) we W..

W ocenie organu rentowego, ustalenia Sądu co do charakteru pracy wnioskodawcy w w/w okresach nie znajdują potwierdzenia w materiale zgromadzonym w sprawie. Zakład z osobna odniósł się do każdego w/w okresu,

uwzględnionego przez Sąd w stażu szczególnym, wskazując dokumenty, które przeczą twierdzeniom Sądu, jakoby wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał obowiązków spawacza:

ad. 1) z treści świadectwa pracy z 30.11.1986 r. wynika, że wnioskodawca w tym okresie zajmował stanowisko ślusarza-spawacza;

ad. 2) z treści znajdujących się w aktach osobowych: świadectwa pracy z 30.04.1987 r., umowy o pracę z 28.01.1987 r. i karty obiegowej wynika, że ubezpieczony zajmował stanowisko ślusarza-spawacza;

ad. 3) w aktach osobowych, jak również emerytalnych, brak świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach;

ad. 4) z treści świadectwa pracy z 22.06.1987 r. wynika, że w tym okresie odwołujący zajmował stanowisko montera urządzeń grzewczych-spawacza; to samo stanowisko wymienia się w znajdującej się w aktach osobowych umowie o pracę z 21.05.1987 r.; podobne stanowisko montera-spawacza, zostało wskazane w karcie obiegowej;

ad. 5) zarówno w znajdującej się w aktach osobowych umowie o pracę z 1.01. 1988 r., jak i w świadectwie pracy z 19.4.1988 r., wymienia się stanowisko ślusarza-spawacza;

ad. 6) w świadectwie pracy z 13.1.1989 r., jak również w umowie o pracę z dnia 20.10.1988 r. (akta osobowe) wymienia się stanowisko mechanika-spawacza; w karcie obiegowej widnieje stanowisko mechanika;

ad. 7) w znajdujących się w aktach osobowych umowach o pracę z 25.01.1989 r. i 26.4.1989 r. wymienia się stanowisko ślusarza-spawacza; ponadto omawiany okres bezzasadnie został zaliczony przez Sąd w ciągłości, bez wyeliminowania przerw w zatrudnieniu;

ad. 8) w świadectwie pracy z 18.3.1991 r. wymienia się stanowiska pracy: ślusarz-spawacz i monter-konserwator-spawacz sieci wodno-kanalizacyjnych; podobne stanowiska wymienia się w znajdujących się w aktach osobowych angażach i w umowie o pracę z 1.7.1990 r.; ponadto omawiany okres bezzasadnie został zaliczony przez Sąd w ciągłości, bez wyeliminowania przerw w zatrudnieniu;

ad. 9) w świadectwie pracy z 22.5.1995 r. wymienia się stanowisko montera instalacji sanitarnych-spawacza, a w umowie o pracę z 30.4.1995 r. i innych (akta osobowe) stanowiska: montera i spawacza;

ad. 10) w umowie o pracę z 30.5.1995 r. (akta osobowe), jak również w karcie obiegowej podano stanowisko montera-spawacza; ponadto omawiany okres bezzasadnie został zaliczony przez Sąd w ciągłości, bez wyeliminowania przerw w zatrudnieniu z powodu choroby, a także urlopu bezpłatnego przypadającego w okresie od 27.11.1995 r. do 2.12.1995 r.;

ad. 11) w aktach osobowych, jak również w aktach emerytalnych, brak świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.

W ocenie ZUS-u treść wskazanych wyżej dokumentów przeczy ustaleniom Sądu, jakoby wnioskodawca w każdym z wymienionych okresów wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Świadkowie zeznawali odnośnie charakteru pracy wnioskodawcy jedynie co do okresu zatrudnienia od 18.08.1970 r. do 30.11.1986 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...). Pozostałe okresy zostały uwzględnione w stażu szczególnym bez przesłuchania świadków, wyłącznie na podstawie akt osobowych i wyjaśnień samego wnioskodawcy, które - ze względu na fakt, że od rozstrzygnięcia sprawy zależą jego uprawnienia emerytalne - nie można uznać za w pełni wiarygodne. Powyższe wskazuje, że postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone przez Sąd Okręgowy w sposób niepełny. Ponadto Sąd nie wyłączył ze stażu pracy w warunkach szczególnych wnioskodawcy, okresów niewykonywania pracy, za które wnioskodawca otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia chorobowego (art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej), a także okresów urlopów bezpłatnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna.

Sąd Okręgowy wydał wyrok z przekroczeniem zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 kpc, bowiem ustalenia Sądu nie znajdują oparcia w materiale dowodowym.

Nie było sporu między stronami co do faktu, że wnioskodawca ukończył 60 rok życia oraz, że na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się dwudziestopięcioletnim stażem pracy. Organ rentowy kwestionował w apelacji uznanie przez Sąd I instancji jego zatrudnienia w wymiarze ponad 15 lat w warunkach szczególnych.

Przepis art. 184 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227, jednolity tekst) pozwala mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nabyć, po osiągnięciu wieku przewidzianego, m. in. w art. 32, prawo do emerytury, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. 25 lat.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2 omawianego art. 184 ustawy).

Wiek emerytalny pracowników wykonujących pracę w warunkach szczególnych określa rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 4 ze zm.). Przepis § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z wyżej przedstawionej regulacji prawnej wynika, że warunkiem nabycia prawa do emerytury według art. 184 jest spełnienie przesłanki stażu ubezpieczeniowego przed dniem 1 stycznia 1999 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ubezpieczeni, którzy w chwili wejścia w życie ustawy emerytalno-rentowej posiadali wymagany okres ubezpieczenia (także w warunkach szczególnych), mogą nabyć prawo do emerytury po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego dla kobiet 55 lat (art. 32 ustawy). Wiek emerytalny mogą jednak osiągnąć po 1 stycznia 1999 r.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Rozporządzenie stanowiło akt wykonawczy do ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. z 1982 r. nr 40, poz. 267). Utrzymane w większości w mocy przez ustawę o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 ust. 4 tej ustawy) przepisy rozporządzenia określają rodzaje prac wykonywanych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze w § 4 – 15 oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Jedynie zatrudnienie na stanowiskach przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym, wskazane jest w wykazie A, dziale XIV pkt 12 załącznika do w/w rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., jako zatrudnienie w warunkach szczególnych. Wykaz A nie zalicza natomiast takich stanowisk pracy jak ślusarz, monter czy mechanik do pracy w szczególnych warunkach. O ile więc zostanie ustalone, że

ubezpieczony oprócz prac spawalniczych wykonywał w zakresie swych obowiązków prace ślusarskie, monterskie lub inne, niemożliwe staje się uznanie, że praca na stanowisku spawacza wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów, nie obowiązują ograniczenia dowodowe zawarte w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. z 1983 r. nr 10, poz. 49 ze zm.). Jednak zauważyć należy, że w rozporządzeniu przewidziana została pewna hierarchia dowodów, którą sąd winien kierować się przy rozpoznawaniu sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. W pierwszej kolejności, przy ustalaniu okresów zatrudnienia, winny być uwzględniane dokumenty z przebiegu zatrudnienia – świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę, umowy o pracę, angaże, legitymacje ubezpieczeniowe i inne dokumenty potwierdzające okresy ubezpieczenia. Dopiero gdy dokumentacja pracownicza jest niepełna lub zawiera pewne rozbieżności dopuszczalne jest posiłkowanie się zeznaniami świadków, ale jako dowodem uzupełniającym, potwierdzającym przebieg zatrudnienia. Nie jest natomiast dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne.

W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. W szczególności zastosowanie mają art. 6 kc, art. 232 kpc. Strony mają prawo podważać moc dowodową dokumentów, także świadectwa pracy, które jest dokumentem prywatnym i podlega ocenie przez sąd zgodnie z zasadami art. 233 § 1 kpc. Kwestionując treść świadectwa pracy, uczestnik postępowania winien wskazać, z jakich powodów tak czyni oraz przedstawić dowody na potwierdzenie swego stanowiska.

Prawdą jest, że wnioskodawca kwestionował w odwołaniu, nieuznany do stażu pracy w warunkach szczególnych przez organ rentowy okres zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...), lecz dokonanie ustaleń co do charakteru innych prac, które wykonywał ubezpieczony w trakcie zatrudnienia, w celu ustalenia czy przysługuje mu prawo do emerytury w obniżonym wieku było obowiązkiem Sądu I instancji. Organ rentowy zapomina w apelacji, że przedmiotem sporu jest ustalenie prawa do świadczenia, a nie ustalenie poszczególnych okresów pracy w warunkach szczególnych. Jakkolwiek wyrok Sądu I instancji jest nieprawidłowy z powodu naruszenia art. 233 § 1 kpc, to jednak ZUS nie mógł podnosić zarzutu orzekania przez Sąd ponad żądanie, gdyż taki zarzut nie ma żadnego związku ze sprawą o emeryturę.

W rozpoznawanej sprawie należało przede wszystkim oprzeć ustalenia na dostępnej w aktach emerytalnych oryginalnej dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy z przebiegu zatrudnienia, z której wynika, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowiskach łączonych:

- 1) od 20.3.1975 r. do 30.11.1986 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku ślusarza-spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 30 listopada 1986 r.;
- 2) od 28.01.1987 r. do 2.5.1987 r. w (...) Zakładzie (...) w L. na stanowisku ślusarza-spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 30 kwietnia 1987 r., umowy o pracę z 28 stycznia 1987 r., podania o przyjęcie do pracy, karty obiegowej, zaświadczeniu Rp-7;
- 3) od 21.5.1987 r. do 20.6.1987 r. w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w L. na stanowisku monterów urządzeń grzewczych i spawacza, co wynika z treści świadectwa pracy z 22 czerwca 1987 r., umowy o pracę z 21 maja 1987 r., z karty obiegowej;
- 4) od 1.7.1987 r. do 1.4.1988 r. w (...) Spółdzielni Pracy w G. na stanowisku ślusarza-spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 19.4.1988 r. i umowy o pracę z 1.01.1988 r.;
- 5) od 20.10.1988 r. do 13.1.1989 r. w Zakładzie (...) w G. na stanowisku mechanika-spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 13.1.1989 r., jak również z umowy o pracę z 20.10.1988 r., karty obiegowej, podania o pracę, zaświadczenia Rp-7;

6) od 25.1.1989 r. do 30.6.1990 r. w Przedsiębiorstwie (...) w G., na stanowisku monter, konserwatora i spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 30 czerwca 1990 r., umów o pracę z 25 stycznia 1989 r. i z 26 kwietnia 1989 r., angaży;

7) od 1.7.1990 r. do 14.3.1991 r. w Przedsiębiorstwie (...) w G. na stanowiskach ślusarza, spawacza, monter, konserwatora sieci wodno-kanalizacyjnej, co wynika ze świadectwa pracy z 18.3.1991 r., umowy o pracę z 1.7.1990 r. i angaży;

8) od 9.01.1995 r. do 22.5.1995 r. w Przedsiębiorstwie Usług (...) s.c. w G. na stanowisku monter instalacji sanitarnych- spawacza, co wynika ze świadectwa pracy z 22 maja 1995 r., umowy o pracę z 30 kwietnia 1995 r.

Oryginalna dokumentacja z przebiegu okresu zatrudnienia zachowała się w całości. Wynika z niej, że obok prac polegających na spawaniu wnioskodawca w różnych zakładach pracy wykonywał także inne prace niepolegające na spawaniu, takie jak prace ślusarskie, monterskie, konserwatorskie. Sąd Apelacyjny nie neguje, że wnioskodawca posiadał uprawnienia w zawodzie spawacza i tę pracę wykonywał, jednakże z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, by na stanowisku spawacza pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, co jest niezbędnym wymogiem przy ustalaniu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Wnioskodawca nie przedstawił żadnego świadectwa pracy w warunkach szczególnych. H. S., przecząc świadectwom pracy, winien wskazać dlaczego pracodawca nie odzwierciedlił w świadectwie pracy właściwego, według niego, stanowiska pracy. Kwestionując treść świadectwa pracy ubezpieczony winien wnieść o jego sprostowanie do pracodawcy. Sąd i organ rentowy nie mogą zakładać, że pracodawca świadomie fałszował świadectwa pracy i inne dokumenty osobowe, w szczególności podając w nich nieprawidłowe stanowisko pracy. W przypadku zachowania się oryginalnej dokumentacji z przebiegu zatrudnienia, niedopuszczalne było oparcie się przez Sąd I instancji na zeznaniach dwóch świadków, którzy wskazywali, że wnioskodawca, będąc zatrudnionym w (...) Przedsiębiorstwie (...), wykonywał wyłącznie prace spawalnicze. Zeznania stoją w oczywistej sprzeczności z dowodami z dokumentów pracowniczych, którym w tej sytuacji należało dać prymat nad innymi środkami dowodowymi. Ponadto świadkowie z uwagi na znaczny upływ czasu mogą niezbyt dobrze pamiętać fakty związane z zatrudnieniem wnioskodawcy i rodzajem wykonywanych przez niego prac. Do wyjaśnienia samego wnioskodawcy należy także podejść z ostrożnością z uwagi na jego zaangażowanie osobiste w przebieg i wynik procesu.

Można wnioskodawcy zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia na stanowisku spawacza:

- od 11.5.1987 r. do 19.5.1987 r. w (...) Przedsiębiorstwie (...);
- od 17.12. 1998 r. do 31. 12.1998 r. w (...) we W., choć w obu wypadkach w aktach osobowych, jak również w aktach emerytalnych, brak świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Doliczenie tego krótkiego stażu pracy w warunkach szczególnych nic jednak nie zmienia jeśli chodzi o brak spełnienia przesłanki posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Podobnie jest z okresem zatrudnienia od 30.5.1995 r. do 6.12.1995 r. w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. we W.. Pomimo że w świadectwie pracy z 15 stycznia 1996 r. wskazano stanowisko spawacza, lecz z pozostałej dokumentacji pracowniczej, tj. z karty kontrolnej badań okresowych, z umowy o pracę z 30 maja 1995 r., karty obiegujowej, podania o pracę, zaświadczeniu o odbyciu szkolenia wstępnego, wynika, że wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku łączonym monter-spawacza.

Podsumowując, zebrany materiał dowodowy, poddany prawidłowej ocenie przez Sąd Apelacyjny zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, nie pozwolił na uznanie wyżej opisanych okresów zatrudnienia wnioskodawcy jako zatrudnienia wykonywanego w warunkach szczególnych na stanowisku spawacza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wnioskodawca nie spełnił zatem przesłanki uprawniającej go do wcześniejszej emerytury, tj. posiadania odpowiedniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i odwołanie oddalił na podstawie art. 386 § 1 kpc.